

## A DUNÁNTÚLI-KÖZÉPHEGYSÉG (GERECSE, VÉRTES, BAKONY- VIDÉK) PERACARIDA (CRUSTACEA) FAUNÁJA II. SZÁRAZFÖLDI FAJOK (ISOPODA: ONISCIDEA)

KONTSCHÁN JENŐ<sup>1</sup> – BERCZIK ÁGNES<sup>2</sup>

<sup>1</sup>MTA-ELTE Zootaxonómiai Kutatócsoport – Magyar Természettudományi  
Múzeum Állattára, Budapest

<sup>2</sup>ELTE Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék, Budapest

**Abstract: The Peracarida fauna of the Transdanubian Mountains (Gerecse, Vértes, and the region of Bakony). II. Terrestrial species (Woodlice)** – Twenty-two woodlice species was found in the Transdanubian Mountains. These species were commonest in researched area: *T. rathkii*, *P. politus*, *P. collicola*, *A. vulgare*. Seven rare species (*A. roseus*, *H. danicus*, *H. mengii*, *Trichoniscus* sp., *O. asellus*, *A. pictum*, *A. zenkeri*) were found in the Transdanubian Mts.

### Bevezetés

Előző közleményünkben beszámoltunk a Dunántúli-középhegység vízi Peracarida fajairól (KONTSCHÁN 2002a), jelen dolgozatunkban a szárazföldi fajok előfordulásait közöljük. Az egyetlen szárazföldi felemáslábú rák, az *Orchestia cavimana* HELLER, 1865 adatait kihagytuk, mert ezeket egy korábbi dolgozatunkban már bemutattuk (KONTSCHÁN & MUSKÓ 2002).

A Dunántúli-középhegység vizsgált területeiről (Bakony-vidék, Vértes és Gerecse) 25 faj ismert (KONTSCHÁN 2001a). Az első adatokat az ászkarákok Dunántúli-középhegységi előfordulásairól DUDICH (1928, 1933, 1942) és MÉHELY (1929) közölte. Ugyanebben az időszakban számolt be KESSELYÁK (1935/36) a Tihanyi-félsziget ászkafaunájának feltárásáról. Loksa Imre több munkájában is ismertette a Dunántúli-középhegység területén végzett mennyiségi, minőségi vizsgálatainak eredményeit (LOKSA 1960a, 1960b, 1966, 1971, 1977). A későbbiekben ILOSVAY (1978, 1982a, 1982b, 1983, 1985), mint a Bakonyi Természettudományi Múzeum munkatársa vizsgálta a bakonyi ászkarák faunát. Az 1998-ban megjelent, a hazai ászkarákok ismert adatait, elterjedését összefoglaló munkában (FORRÓ & FARKAS 1998) a Dunántúli-középhegység vizsgált területéről 22 fajt emlitenek. Az utóbbi években KONTSCHÁN (2001a, 2001b, 2001c, 2001d, 2002b, 2002c, 2002d), KONTSCHÁN & HORNING (2001) és KONTSCHÁN et al. (2002) közölt adatokat, amelyekből a Dunántúli-középhegység területéről 25 faj vált ismertté.

Ebben a dolgozatunkban a Dunántúli-középhegység ászkarákfaunáját feltáró munkák összegzését ismertetjük.

## Anyag és módszer

1997 és 2002 között a Bakony-vidéken (Északi-, Déli-, Keleti-Bakony és a Balaton-felvidék), a Vértesben és a Gerecsében gyűjtöttünk ászkarákokat. Vizsgálataink során egyeléses módszert alkalmaztunk, amelyet etilénlikolos talajcsapdás gyűjtéssel és avar-, moha- és talajminták kifuttatásával is kiegészítettünk. Az állatokat BERCZIK ÁGNES (BÁ) KONTSCHÁN JENŐ (KJ), KUTASI CSABA (KCS) és MURÁNYI DÁVID (MD) gyűjtötte, a litéri biomonitoring során talajcsapdával gyűjtött egyedeinél a tcs jelzést használtuk. A begyűjtött állatokat a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárának Rákgyűjteményében és a Bakonyi Természettudományi Múzeum gyűjteményében helyeztük el. A megtalált fajok felsorolásánál a FORRÓ & FARKAS (1998) által megadott rendszert követtük.

## Eredmények

Összesen 22 fajt találtunk a Dunántúli középhegység területén, három már megtalált fajt, a *Lepidoniscus minutus* (C. L. KOCH, 1838) (LOKSA 1961), a *Philoscia affinis* VERHOEFF, 1908 (LOKSA 1971) és a *Protracheoniscus major* (DOLLFUS, 1903) (ILOSVAY 1978, 1985) feltáró munkánk során nem sikerült újra meglegelni.

A legkevesebb fajt (15) a Gerecsében találtunk, aminek háttérében az állhat, hogy a másik két hegységnél sokkal kevesebbet gyűjtöttünk itt. A Vértes (17) és a Bakony-vidék (18) fajszáma majdnem egyforma, ami abból a szempontból érdekes, hogy a Vértes sokkal kisebb területű és sokkal kevésbé változatos, mint a Bakony-vidék.

A megtalált 22 ászkarákfajjal a Dunántúli-középhegység az ország legjobban kutatott területévé vált.

## A megtalált fajok listája

### LIGIIDAE

#### **Ligidium hypnorum** (CUVIER, 1792)

**Gerecse:** *Tatabánya:* Tarján-patak partja, 2001. 03. 16. KJ; Tarján-patak partja, 2001. 05. 26. KJ; *Vértessolna:* patak partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértes:** *Oroszlány:* Majki-erdő, 2000. 10. 29. KJ; Majki-erdő, 2000. 11. 08. KJ; Majki-patak-mellett, 2000. 11. 29. KJ; Majk, XX. akna, 2000. 12. 09. KJ; Majki-patak melletti forrás, 2000. 12. 09. KJ; Majki-patak partja, átfolyó, 2001. 03. 15. KJ; Majki-patak partja, átfolyó, 2001. 03. 24. KJ; *Oroszlány:* Majk, 2. tó, 2001. 07. 19. KJ; Labanc-dűlő, 2000. 11. 11. KJ; VEFAG tavak, 2000. 11. 25. KJ; *Pusztavám:* Által-ér partja, 2001. 04. 21. KJ; erdő, 2001. 04. 21. KJ; *Vértessomló:* Szarvas-kút mellett, 2000. 08. 25. KCS

**Bakony-vidék:** *Zirc-Akli:* Szarvas-kút, 2001. 03. 27. KJ; *Bakonybél:* Szömörke-patak partja, 2001. 03. 27. KJ; Tisztavíz-forrás, 2001. 05. 09. MD; Tisztavíz-forrás 2001. 06. 22.

MD; Tisztavíz-forrás, 2001. 08. 09. MD; Vörös János-séd, 2001. 05. 15. MD; Fekete-séd partja, 2001. 09. 19. KJ; Hódos-ér, 2001. 06. 22. MD; *Bakonynána*: Gaja-patak partja, 2001. 02. 27. KJ; belterület, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; *Csesznek*: Cseszneki-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; *Jásd*: Gaja-patak partja, 2001. 02. 27. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; *Ménészjárás*: Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. MD; *Monostorapáti*: Eger-víz partja, 2001. 06. 26. KJ; *Nagyvázsony*: Nagyvázsonyi-séd partja, 2001. 06. 26. KJ

## TRICHONISCIDAE

**Androniscus roseus** (C. L. KOCH, 1838)

**Bakony-vidék**: *Balinka*: Gaja-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; *Fehérvárcsurgó*: Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ

**Haplophthalmus danicus** BUDDE-LUND, 1880

**Gerecse**: *Tatabánya*: Tarján-patak partja, 2001. 03. 16. KJ

**Vértes**: *Oroszlány*: Majk, Gesztesi-patak partja, 2000. 11. 08. KJ

**Haplophthalmus mengii** ZADDACH, 1844

**Bakony-vidék**: *Balinka*: Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Balinka*: Gaja-patak partja, 2001. 05. 25. KJ

**Hyloniscus riparius** (C. L. KOCH, 1838)

**Gerecse**: *Tatabánya*: Tarján-patak partja, 2001. 05. 26. KJ; *Vértesszőlő*: patak partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértes**: *Csákvár*: Csíkvarjai-rét, 2001. 04. 08. KJ; *Csókakő*: patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Gánt*: faluszéli patak, 2001. 04. 14. KJ; *Oroszlány*: Majk, 2000. 10. 29. KJ; *Oroszlány*: Majki-erdő, 2000. 11. 08. KJ; Majki-patak partja, átfolyó, 2001. 03. 15. KJ; Majki-patak partja, átfolyó, 2001. 03. 24. KJ; Bokodi-tó partja, 2001. 07. 31. KJ; *Pusztavám*: Által-ér partja, 2001. 04. 21. KJ

**Bakony-vidék**: *Bakonybél*: Borostyán-kút, 2001. 08. 08. KJ; Fekete-séd partja, 2001. 09. 19. KJ; *Bakonygyirót*: Sertéskői-dűlő, 2001. 06. 22. KCS; *Balatonfüred*: Koloska-patak partja, 2001. 05. 16. KJ; Koloska-patak partja, 2002. 05. 25. B.Á.; *Balinka*: erdőszél, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; *Csesznek*: Cseszneki-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; *Fehérvárcsurgó*: Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; *Jásd*: Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; *Monostorapáti*: Eger-víz partja, 2001. 06. 26. KJ; *Porva*: Hódos-ér partja, 2001. 03. 27. KJ; *Raposka*: Tápolca-patak partja, 2001. 06. 28. KJ; Viszló-patak, 2001. 06. 28. KJ; *Súr*: Sári-patak partja, 2001. 07. 18. KJ; *Szentgál*: Veszprémi-séd, 2001. 06. 22. MD; *Tihany*: Külső-tó, 2001. 04. 25. KCS; Külső-tó, 2001. 06. 02. KCS; *Ugod*: Vörös János-séd partja, 2001. 08. 08. KJ; *Zánka*: Balaton partja, 2001. 05. 15. KJ; *Zirc*: Reguly u. (Rovargyűjtemény udvara), 2001. 03. 27. KJ; forrás 2001. 09. 19. KJ

**Trichoniscus sp.** (egyetlenegy nőivarú egyedet sikerült csupán gyűjteni, így faji szintig nem tudtuk meghatározni)

**Gerecse**: *Bajót*: Bajóti-patak partja, 2001. 10. 11. KJ

## PLATYARTHRIIDAE

**Platyarthus hoffmannseggii** BRANDT, 1833

**Gerecse:** *Naszály:* patak partja, 2001. 08. 16. KJ; *Szárliget:* belterület, 2001. 07. 04. KJ; *Tardos:* Bikol partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértes:** *Bokod:* Által-ér partja Bokod és Pusztavám között, 2001. 04. 24. KJ; *Csókakő:* patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Oroszlány:* belterület, 2000. 11. 15. KJ; belterület, 2001. 02. 09. KJ; *Majki-tó* partja, 2001. 03. 30. KJ; *Majk, I. tó* partja, 2001. 04. 15. KJ; VEFAG 2. 2001. 07. 19. KJ

**Bakony-vidék:** *Badacsony:* Badacsony-hegy, 2002. 05. 25. BÁ; *Bakonycsernye:* Sári-patak, 2001. 04. 24. KJ; *Balinka:* Gaja-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; *Jásd:* Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Porva:* patak partja, 2001. 03. 27. KJ; *Súr:* Sári-patak partja, 2001. 07. 18. KJ; *Vilonya:* Külső-hegy, 1997. 06. 25. tcs; *Zánka:* Balaton-part, 2002. 05. 25. BÁ

## PHILOSCIDAE

**Philoscia muscorum** (SCOPOLI, 1793)

**Gerecse:** *Tardos:* Bikol partja, 2001. 03. 16. KJ; *Tardos:* Bikol partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértes:** *Vérteskozma:* Nagy Vásár-hegy É-rész, 2001. 02. 15. KJ; *Vérteskozma:* Nagy Vásár-hegy É-rész, 2001. 02. 17. KJ; Nagy Vásár-hegy, 2001. 04. 09. KJ

**Bakony-vidék:** *Zirc-Akli:* Szarvas-kút, 2001. 09. 19. KJ; *Bakonybél:* Tisztavíz-forrás, 2001. 06. 22. MD; *Tisztavíz-forrás, Bakonybél* 2001. 08. 09. MD; *Bakonynána:* Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; *Ménészjárás:* Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. MD

## ONISCIDAE

**Oniscus asellus** LINNAEUS, 1758

**Vértes:** *Pusztavám:* erdő, 2001. 04. 21. KJ

## CYLISTIDAE

**Cylisticus convexus** DE GEER, 1778

**Gerecse:** *Naszály:* patak partja, 2001. 08. 16. KJ

**Vértes:** *Gánt:* belterület, 2001. 04. 14. KJ; *Oroszlány:* Majki-erdő, 2000. 10. 29. KJ; *Majk,* 2000. 12. 02. KJ; *I. tó* partja Majk, 2001. 04. 15. KJ; VEFAG 2. tó 2001. 07. 19. KJ; *Várgesztes:* Gesztesi vár alja, 2000. 12. 19. KJ; *Vértessomló:* Mocsár-rét, 2000. 11. 25. KJ

**Bakony-vidék:** *Ácsteszér:* Concon-tavak, 2001. 07. 18. KJ; *Bakonycsernye:* Sári-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Bakonynána:* belterület, 2001. 04. 24. KJ; *Gaja-patak* partja, 2001. 06. 26. KJ; *Balinka:* erdőszet, 2001. 04. 24. KJ; *Raposka:* Viszló-patak, 2001. 06. 28. KJ; *Zánka:* Balaton partja, 2001. 05. 15. KJ; Balaton partja, 2002. 05. 25. BÁ

## PORCELLIONIDAE

**Porcellio scaber** LATREILLE, 1804

**Gerecse:** *Szárliget:* belterület, 2001. 05. 24. KJ

**Vértess:** *Gánt:* belterület, 2001. 04. 14. KJ; *Oroszlány:* Bokodi-tó partja, 2001. 07. 31. KJ; *Pusztavám:* belterület, 2001. 04. 21. KJ; *Által-ér* partja, 2001. 04. 21. KJ

**Bakony-vidék:** *Bakonycsérnye:* Sári-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Fenyőfő:* 2001. 06. 09. KCS; *Ősfenyves,* 2001. 07. 15. KCS; *Porva:* patak partja, 2001. 03. 27. KJ; *Zánka:* Balaton partja, 2002. 05. 25. B.Á

***Porcellio spinicornis* SAY, 1818**

**Vértess:** *Oroszlány:* Majk, kőkerítés, 2000. 12. 02. KJ; Majki kastély, 2001. 01. 06. KJ; *Pusztavám:* kerítés a faluban, 2001. 05. 06. KJ

**Bakony-vidék:** *Bakonybél:* Borostyán-kút, 2001. 09. 19. KJ

***Porcellionides pruinosus* BRANDT, 1833**

**Gerecse:** *Nagyvegyháza:* belterület, 2001. 07. 04. KJ; *Tatabánya:* Turul, 2001. 04. 15. KJ

**Vértess:** *Gánt:* belterület, 2001. 04. 14. KJ; *Oroszlány:* belterület, 2000. 12. 05. KJ; *Szárliget:* belterület, 2001. 05. 24. KJ; belterület, 2001. 04. 21. KJ

**Bakony-vidék:** *Badacsony:* Badacsony-hegy, 2002. 05. 25. B.Á; *Balatonfüred:* Koloska-patak partja, 2001. 05. 16. KJ; Koloska-tető, 2002. 05. 25. B.Á; *Fenyőfő:* 2001. 06. 09. KCS; *Ősfenyves,* 2001. 07. 15. KCS; *Porva:* patak partja, 2001. 03. 27. KJ; *Zánka:* Úttörőtábor, 2002. 05. 25. B.Á

## TRACHELIPODIDAE

***Orthometopon planum* BUDDE-LUND, 1885**

**Gerecse:** *Szárliget:* Zuppa tető, 2001. 07. 04. KJ

**Vértess:** *Oroszlány:* Labanc-dűlő, 2000. 11. 11. KJ; Majki-erdő, 2000. 10. 29. KJ; *Várgesztes:* Gesztesi-vár alja, 2000. 12. 19. KJ; *Vértesskozma:* Nagy Vásár-hegy, 2001. 02. 15. KJ; Nagy Vásár-hegy É-rész, 2001. 02. 17. KJ; Nagy Vásár-hegy, 2001. 04. 09. KJ

***Porcellium collicola* VERHOEFF, 1907**

**Gerecse:** *Tatabánya:* Turul, 2001. 04. 15. KJ; *Tárján-patak* partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértess:** *Bokod:* Által-ér partja, Bokod és Pusztavám között, 2001. 04. 24. KJ; *Csákvár:* Haraszthegy, 2001. 02. 14. KJ; *Csókakő:* patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Oroszlány:* Majki kastély, 2001. 01. 06. KJ; I. tó partja, Majk 2001. 02. 03. KJ; Majki-erdő, 2001. 02. 09. KJ; Majki-erdő, 2001. 03. 11. KJ; *Vértesskozma:* belterület, 2001. 02. 17. KJ; külterület, 2001. 02. 17. KJ; *Pusztavám:* belterület, 2001. 04. 21. KJ; *Által-ér* partja, 2001. 04. 21. KJ; erdő, 2001. 04. 21. KJ; belterület, 2001. 04. 24. KJ

**Bakony-vidék:** *Ácseszér:* Concon tavak, 2001. 07. 18. KJ; *Bakonybél:* Borostyán-kút, 2001. 09. 19. KJ; *Bakonycsérnye:* Sári-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Bakonygyirót:* almás, 2001. 04. 05. KCS; almás, 2001. 06. 06. KCS; erdő, 2001. 06. 22. KCS; Sertéskői dűlő, 2001. 06. 22. KCS; erdő, 2001. 04. 27. KCS; *Bakonyháza:* Gaja-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; *Balatonfüred:* Koloska völgy, 2002. 05. 25. B.Á; *Balinka:* erdőszet, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Balinka-Mecsértelép:* Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Devecser:* belterület, 2001. 06. 28. KJ; *Fehérvárcsurgó:* Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; *Fenyőfő:* 2001. 06. 09. KCS; *Jásd:* Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja,

2001. 07. 22. KJ; *Monostorapáti*: Eger-víz partja, 2001. 06. 26. KJ; *Nagyvázsony*: Nagyvázsonyi-séd partja, 2001. 06. 26. KJ; *Pénzesgyőr*: patak partja, 2001. 03. 27. KJ; *Porva*: Hódos-ér partja, 2001. 03. 27. KJ; *Porva*: Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. MD; *Tihany*: Külső-tó, 2001. 03. 14. KCS; Külső-tó, 2001. 04. 25. KCS; Külső-tó, 2001. 06. 02. KCS; Külső-tó, 2001. 06. 26. KCS; *Zirc*: Reguly u. (Rovargyűjtemény udvara), 2001. 03. 27. KJ; forrás, 2001. 09. 19. KJ

***Protracheoniscus politus* (C. L. KOCH, 1841)**

**Gerecse**: *Nagyegyháza*: belterület, 2001. 07. 04. KJ; *Szárliget*: belterület, 2001. 05. 24. KJ; *Zuppa tető*, 2001. 07. 04. KJ; *Tardos*: Bikol partja, 2001. 03. 16. KJ; Bikol partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértes**: *Oroszlány*: Labanc-dűlő, 2000. 11. 11. KJ; *Kőhányási erdő*, 2000. 11. 23. KJ; *Majki-erdő*, 2000. 10. 29. KJ; *Majki-erdő*, 2000. 11. 08. KJ; *Majki-erdő*, 2001. 02. 09. KJ; *Majki-patak mellett*, 2000. 11. 29. KJ; *Majki-patak partja*, átfolyó, 2001. 02. 05. KJ; *Majki-patak partja*, átfolyó, 2001. 03. 24. KJ; *Véteskozma*: Nagy Vásár-hegy, 2001. 02. 15. KJ; *Vértessomló*: Mocsár-rét, 2000. 11. 25. KJ

**Bakony-vidék**: *Ácsteszer*: Concon tavak, 2001. 07. 18. KJ; *Zirc-Akli*: Szarvas-kút, 2001. 03. 27. KJ; *Bakonybél*: Gerece partja, 2001. 03. 27. KJ; *Tisztavíz-forrás*, 2001. 05. 09. MD; *Tisztavíz-forrás*, 2001. 08. 09. MD; *Tisztavíz-forrás*, 2001. 06. 22. MD; *Hódos-ér partja*, 2001. 06. 22. MD; *Borostyán-kút*, 2001. 09. 19. KJ; *Bakonyinána*: Gaja-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; *Bakonyinána*: Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; *Gaja-patak partja*, 2001. 07. 22. KJ; *Balatoncsicsó*: Kőhegy, 1999. 05. 03. KCS; *Balatonfüred*: Koloska völgy, 2002. 05. 25. BÁ; *Csesznek*: Cseszneki-patak partja, 2001. 05. 25. KJ; *Eplény*: Malomvölgyi-patak, 2001. 04. 12. MD; *Fenyőfő*: 2001. 06. 09. KCS; *Ósfenyves*, 2001. 07. 15. KCS; *erdő*, 2001. 08. 08. KCS; *Ménészjárás*: Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. MD; *Ugod*: Vörös János-séd partja, 2001. 08. 08. KJ

***Trachelipus nodulosus* (C. L. KOCH, 1838)**

**Gerecse**: *Szárliget*: belterület, 2001. 05. 24. KJ; *Zuppa tető*, 2001. 07. 04. KJ

**Vértes**: *Csákvár*: Haraszthegy, 2001. 04. 09. KJ; *Gánt*: belterület, 2001. 04. 14. KJ; *Oroszlány*: VEFAG tavak, 2000. 11. 11. KJ; belterület, 2001. 04. 06. KJ

**Bakony-vidék**: *Bakonygyirót*: almás, 2001. 06. 06. KCS; *Tihany*: Farkas-verem, szőlő, 2001. 06. 26. KCS; Külső-tó, 2001. 03. 14. KCS; Külső-tó, 2001. 04. 25. KCS; Külső-tó, 2001. 06. 02. KCS; Külső-tó, 2001. 06. 26. KCS; *Zánka*: Úttörőtábor, 2002. 05. 25. BÁ

***Trachelipus rathkii* BRANDT, 1833**

**Gerecse**: *Nagyegyháza*: belterület, 2001. 07. 04. KJ; *Naszály*: patak partja, 2001. 08. 16. KJ; *Tardos*: Bikol partja, 2001. 03. 16. KJ; *Tatabánya*: Tarján-patak partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértes**: *Csákvár*: Csíkvarjai rét, 2001. 02. 14. KJ; *Oroszlány*: belterület, 2000. 12. 05. KJ; belterület, 2001. 01. 27. KJ; belterület, 2001. 02. 06. KJ; *Majki-erdő*, 2000. 10. 29. KJ; *Majk*, 2000. 12. 02. KJ; *Majk*, 1. tó, 2001. 07. 19. KJ; *Majk* 2. tó, 2001. 07. 19. KJ; *VEFAG tavak*, 2000. 11. 11. KJ; *VEFAG* 2. tó, 2001. 07. 19. KJ; *VEFAG* 1. tó, 2001. 07. 19. KJ; *Bokodi-tó partja*, 2001. 07. 31. KJ; *Bokodi-tó partja*, 2001. 08. 10. KJ; *Várgesztes*: Gesztesi vár alja, 2000. 12. 19. KJ

**Bakony-vidék**: *Ácsteszer*: Concon tavak, 2001. 07. 18. KJ; *Bakonybél*: Szömörke-patak partja, 2001. 03. 27. KJ; *Borostyán-kút*, 2001. 09. 19. KJ; *Fekete-séd partja*, 2001. 09. 19. KJ;

*Bakonygyirót*: erdő, 2001. 06. 22. KCS; *Sertéskői dűlő*, 2001. 06. 22. KCS; *Bakonynána*: Bakonynána vízfolyás, 2001. 04. 24. KJ; *Balatonfüred*: Koloska-patak partja, 2001. 05. 16. KJ; *Balinka*: erdőszet, 2001. 04. 24. KJ; *Balinka-Mecsértelep*: Gaja-patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Mecsértelep*: Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; *Zirc*: Reguly u. (Rovargyűjtemény udvara), 2001. 03. 27. KJ

### **Trachelipus ratzeburgi** BRANDT, 1833

**Vértes**: *Oroszlány*: Majki-erdő, 2000. 10. 29. KJ; Majki-erdő, 2000. 11. 08. KJ; Majki-erdő, 2001. 03. 11. KJ; Majki-patak mellett, 2000. 11. 29. KJ; Majki kastély, 2001. 01. 06. KJ; I. tópartja Majk, 2001. 02. 03. KJ; Majki-patak partja, átfolyó, 2001. 03. 24. KJ; VEFAG tavak, 2000. 11. 25. KJ; *Vértessomló*: Mocsár-rét, 2000. 11. 25. KJ

**Bakony-vidék**: *Zirc-Akli*: Szarvas-kút, 2001. 09. 19. KJ; *Badacsony*: Badacsony hegy, 2001. 05. 15. KJ; Badacsony hegy, 2002. 05. 25. B.Á; *Bakonybél*: Tisztavíz-forrás, 2001. 05. 09. MD; Tisztavíz-forrás, 2001. 06. 22. MD; Tisztavíz-forrás, 2001. 08. 09. MD; Fekete-séd partja, 2001. 08. 09. MD; Fekete-séd partja, 2001. 09. 19. KJ; *Bakonynána*: Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; *Fenyőfő*: Ősfenyves, 2001. 07. 15. KCS; *Ménészjárás*: Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. MD; *Ménészjáráspuszta*: Hódos-ér, 2001. 06. 22. MD; *Pénzesgyőr*: patak partja, 2001. 03. 27. KJ

## ARMADILLIDIIDAE

### **Armadillidium pictum** BRANDT, 1833

**Bakony-vidék**: *Tihany* 2001. 10. 04. KJ & MD

### **Armadillidium vulgare** LATREILLE, 1804

**Gerecse**: *Naszály*: patak partja, 2001. 08. 16. KJ; *Szárliget*: belterület, 2001. 05. 24. KJ; *Tatabánya*: Tarján-patak partja, 2001. 03. 16. KJ; Turul, 2001. 04. 15. KJ; Tarján-patak partja, 2001. 05. 26. KJ; *Vértessomló*: patak partja, 2001. 05. 26. KJ

**Vértes**: *Bokod*: Által-ér partja, Bokodi-legelő 2001. 04. 24. KJ; Által-ér partja, Bokod és Pusztavám között, 2001. 04. 24. KJ; *Csákvár*: Csíkvarjai-rét, 2001. 02. 14. KJ; Csíkvarjai-rét, 2001. 04. 07. KJ; *Csókakő*: patak partja, 2001. 04. 24. KJ; *Oroszlány*: Majki-erdő, 2000. 10. 29. KJ; VEFAG tavak, 2000. 11. 11. KJ; Majki-erdő, 2000. 12. 02. KJ; I. tó partja, Majk, 2001. 04. 15. KJ; VEFAG 1., 2001. 07. 19. KJ; Bokodi-tó partja, 2001. 07. 31. KJ; *Pusztavám*: belterület, 2001. 03. 27. KJ; belterület, 2001. 04. 21. KJ; Által-ér partja, 2001. 04. 21. KJ; erdő, 2001. 04. 21. KJ; belterület, 2001. 04. 24. KJ; *Vértessomló*: Szarvas-kút mellett, 2000. 08. 25. KCS

**Bakony-vidék**: *Ácsteszer*: Conco partja, 2001. 07. 18. KJ; Concon-tavak, 2001. 07. 18. KJ; *Zirc-Akli*: Szarvas-kút, 2001. 09. 19. KJ; *Bakonybél*: Szömörke-patak partja, 2001. 03. 27. KJ; Fekete-séd partja, 2001. 09. 19. KJ; *Bakonygyirót*: almás, 2001. 06. 06. KCS; erdő, 2001. 06. 22. KCS; erdő, 2001. 04. 27. KCS; *Bakonynána*: Bakonynána-vízfolyás, 2001. 04. 24. KJ; *Balatonfüred*: Koloska-patak partja, 2001. 05. 16. KJ; *Balinka*: erdőszet, 2001. 04. 24. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; *Borzavár*: Borzavári-ér partja, 2001. 03. 27. KJ; *Fehérvárcsurgó*: Gaja-patak partja, 2001. 06. 26. KJ; Gaja-patak partja, 2001. 07. 22. KJ; *Fenekpuszta*: 2002. 05. 25. B.Á; *Fenyőfő*: 2001. 06. 09. KCS; Ősfenyves, 2001. 07. 15. KCS; *Köveskál*: patak partja, 2001. 05. 30. MD; *Ménészjárás*: Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. MD; *Nagyvázsony*: Nagyvázsonyi-séd partja, 2001. 06. 26. KJ; *Porva*: Hódos-ér partja, 2001. 03.

27. KJ; *Porva*: patak partja, 2001. 03. 27. KJ; Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. KJ; *Raposka*: Tapolca-patak partja, 2001. 06. 28. KJ; Viszló-patak partja, 2001. 06. 28. KJ; *Tihany*: Külső-tó, 2000. 10. 13. KCS; Külső-tó, 2001. 03. 14. KCS; Külső-tó, 2001. 04. 25. KCS; Külső-tó, 2001. 06. 02. KCS; Külső-tó, 2001. 06. 26. KCS; *Vilonya*: Külső-hegy, 1997. 06. 25. tcs; Külső-hegy, 1997. 05. 28. tcs; Külső-hegy, 1997. 07. 09. tcs; Külső-hegy, 1997. 08. 06. tcs; Hajmás-patak partja, 2001. 07. 18. KJ

**Armadillidium zenkeri** BRANDT, 1833

**Bakony-vidék**: *Ménészjárás*: Hódos-ér partja, 2001. 08. 08. MD; *Porva*: Hódos-ér partja, 2001. 08. 09. KJ; *Raposka*: Viszló-patak, 2001. 06. 28. KJ; *Fenekpuszta*: 2002. 05. 25. BÁ

## A fauna értékelése

Vizsgálataink során a Dunántúli-középhegység három tagjában (Bakony-vidék, Vértes, Gerecse) összesen 22 ászkaráfajt találtunk, amely a hazai faunának megközelítőleg a fele.

Vizsgálataink során legnagyobb mennyiségben a *P. collicola*, *P. politus*, *T. rathkii* és az *A. vulgare* fajok kerültek elő, ezek a Dunántúli-középhegység területén igen elterjedtek. Míg a *P. collicola*, a *T. rathkii* és az *A. vulgare* fajok tágtűrűsű fajok és a legkülönbözőbb élőhelyeken előfordulnak, addig a *P. politus* kimondottan erdőlakó, a legtöbb hazai lombos erdőben megtalálható. Szintén a hazai lombos erdőkhez köthető faj a *T. ratzeburgii*, amelyet kevesebb helyen találtunk meg. Kevesebb helyen találtuk meg a szünantróp élőhelyen előforduló fajokat is (*P. scaber*, *P. pruinus*, *C. convexus*), aminek hátterében a falvak és a városok élőhelyeinek kevésbé intenzív vizsgálata állhat. Feltételezzük, hogy a legtöbb, a Dunántúli-középhegység területére eső faluban és városban megtalálhatók.

A gyakori nedvességekvelő fajok (*L. hypnorum*, *H. riparius*) igen elterjedtek a vizsgált területeken (mint ahogy egész Magyarországon) és a nedvesebb élőhelyeken mindenfelé fellelhetőek. A ritka nedvességekvelő fajok (*A. roseus*, *H. danicus*, *H. mengii*, *Trichoniscus* sp.) hazai elterjedéséről kevés adattal rendelkezünk. A vizsgált területeken kevés helyről ismertek, mégis feltételezzük, hogy többfelé is előfordulnak és a későbbiekben más lelőhelyekről is elő fognak kerülni. Az *A. zenkeri*, *A. pictum* és *O. asellus* fajok hazai elterjedése alig ismert, csupán néhány helyről vannak adataink.

## Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozunk KUTASI CSABA (Bakonyi Természettudományi Múzeum) és MURÁNYI DÁVID (Magyar Természettudományi Múzeum) kollégáinknak a gyűjtésekben nyújtott segítségért. Köszönetet kell mondanunk a Bakonyi Természettudományi Múzeum dolgozóinak, akik a litéri biomonitoring során az ászkarákokat gyűjtötték, fáradságos munkával kiválogatták, így munkánkat segítették.

## Irodalom

- DUDICH E. (1928): Faunisztikai jegyzetek I. – Állattani Közlemények **22**: 39–46.
- DUDICH E. (1933): Faunisztikai jegyzetek IV. – Állattani Közlemények **30**: 120–129.
- DUDICH E. (1942): Nachträge und Berichtigungen zum Crustaceen-Teil des ungarischen Faunenkalogues II. – Fragmenta Faunistica Hungarica, Budapest **5**: 1–13.
- FORRÓ L. & FARKAS S. (1998): Checklist, preliminary distribution maps, and bibliography of woodlice in Hungary (Isopoda: Oniscidea) – Miscellanea Zoologica Hungarica, Budapest **12**: 21–44.
- ILOSVAY GY. (1978): A Bakonyi Természettudományi Múzeum Isopoda, Diplopoda és Chilopoda gyűjteményéről, illetve a Bakony-hegység Isopoda, Chilopoda és Diplopoda faunájának kutatottságáról – A hetedik Bakony-kutató Ankét, Zirc 19–23.
- ILOSVAY GY. (1982a): A zirci arborétum Isopoda- és Diplopoda-faunájának ökológiai vizsgálata – A Magas-Bakony természettudományi kutatásának újabb eredményei – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc 53–66.
- ILOSVAY GY. (1982b): A talajfelszínen mozgó állatok napszakos aktivitásának vizsgálata a farkasgyepűi bükkösben – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, Zirc **1**: 171–180.
- ILOSVAY GY. (1983): A farkasgyepűi bükkös ökoszisztéma Isopoda-, Chilopoda- és Diplopoda-faunájának ökológiai vizsgálata – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, Zirc **2**: 55–88.
- ILOSVAY GY. (1985): A zirci arborétum Isopoda-, Diplopoda- és Chilopoda-faunájáról – A Bakony Természettudományi Kutatásának eredményei **16**. – A Zirci Arborétum Élővilága **1**: 43–49.
- KESSELYÁK A. (1935/36): A Tihanyi-félsziget Isopoda-faunája – Magyar Biológiai Kutató Intézet I. Osztályának Közleményei 82–88.
- KONTSCHÁN J. (2001a): A Bakonyvidék ászka- (Crustacea: Isopoda: Oniscidea) faunájára új fajok – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, Zirc **18**: 11–14.
- KONTSCHÁN J. (2001b): Két bakonyi telepített fenyves ászkaegyütteseinek (Crustacea: Isopoda: Oniscidea) összehasonlító vizsgálata – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, Zirc **18**: 7–10.
- KONTSCHÁN J. (2001c): Adatok Majk (Észak-Vértes) magasabbrendű rák (Crustacea: Amphipoda et Isopoda et Decapoda) faunájához – Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, Gyöngyös **25**: 65–68.
- KONTSCHÁN J. (2001d): Adatok az Észak-Vértes és a Gerecse (Komárom-Esztergom megye) Peracarida (Crustacea: Isopoda et Amphipoda) faunájához – Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Közleményei **8**: 383–388.
- KONTSCHÁN J. (2002a): A Dunántúli-középhegység (Gerecse, Vértes és Bakony-vidék) Peracarida faunája. I. Vízi fajok (Amphipoda et Isopoda: Asellota) – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, Zirc **19**: 24–30.
- KONTSCHÁN J. (2002b): Összehasonlító magasabbrendű rákfaunisztikai vizsgálat néhány Vértes környéki kis tó medrében és parti régiójában – *Kis-tó projekt 2002* – Életfa Természetvédelmi Szövetség, Eger 100–105.
- KONTSCHÁN J. (2002c): Magasabbrendű rák (Crustacea: Malacostraca: Amphipoda et Isopoda) dominancia vizsgálatok a Gaja-patak medrében és árterében – Hidrológiai Közöny **82** (1–12): 58.
- KONTSCHÁN J. (2002d): *Ligidium*-fajok újabb adatai hazánkban és egy Magyarország faunájára új ászkarák, a *Ligidium intermedium* RADU, 1950 előkerülése a Zempléni hegységből (Crustacea: Isopoda: Oniscidea) – Folia Entomologica Hungarica **63**: 183–186.
- KONTSCHÁN J. & HORNING E. (2001): Peracarida (Crustacea: Isopoda et Amphipoda) fajok újabb adatai Magyarországról – II. Kárpát-medence Biológiája Szimpózium. Az előadások összefoglalói 185–187.
- KONTSCHÁN J. & MUSKÓ, B. I. (2002): A réti szöcskerák (*Orchestia cavimana* HELLER, 1865) újabb előfordulásai Magyarországon – Folia Historico Naturalia Musei Matraensis **26**: 149–150.
- KONTSCHÁN J., DÁNYI L. & MURÁNYI D. (2002): A Vértes hegység védett területeinek talaj-faunája a természetvédelem tükrében – Az I. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia, Sopron, abstract kötet 141.

- LOKSA I. (1960a): Faunistisch-systematische und ökologische Untersuchungen in der Lóczy-Höhle bei Balatonfüred (Biospeologica Hungarica XI.) – Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis Sectio Biologica, Budapest 3: 253–266.
- LOKSA I. (1960b): Über die Landarthropoden der Teichhöhle von Tapolca (Ungarn) (Biospeologica Hungarica, VIII.) – Opuscula Zool. Budapest 4: 39–51.
- LOKSA I. (1961): Qualitative Untersuchungen streuschichtbewohnender Arthropoden-Bevölkerungen in einige ungarische Waldbeständen – Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis Sectio Biologica, Budapest 4: 99–112.
- LOKSA I. (1966): Die Bodenzoozoologischen Verhältnisse der Flaumeichen-Buschwälder Südostmitteleuropas – Akadémiai Kiadó, Budapest pp. 437.
- LOKSA I. (1971): Zoozoologische Untersuchungen in nördlichen Bakony-Gebirge – Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis Sectio Biologica 13: 301–314.
- LOKSA I. (1977): Két gyertyános-tölgyes mintaterület ászkarák, ikerszelvényes és százlábú népeességéről – MTA Biológiai Osztályának Közleményei 20: 207–211.
- MÉHELY L. (1929): Species generis Hyloniscus – Studia Zoologia 1: 1–75.

A szerzők címe (Author's address):

KONTSCHÁN Jenő  
MTA-ELTE Zootaxonómiai Kutatócsoport  
Magyar Természettudományi Múzeum Állattára  
H-1088 Budapest, Baross u. 13.

BERCZIK Ágnes  
ELTE Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék  
H-1113 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/c.